

СЛОВО ІСТИНИ

МІСЯЧНИК ДУХОВОТ КУЛЬТУРИ И РІДНОТ МОБИ

Адреса Редакції: 804 Magnus Ave., Winnipeg, Man., Canada.

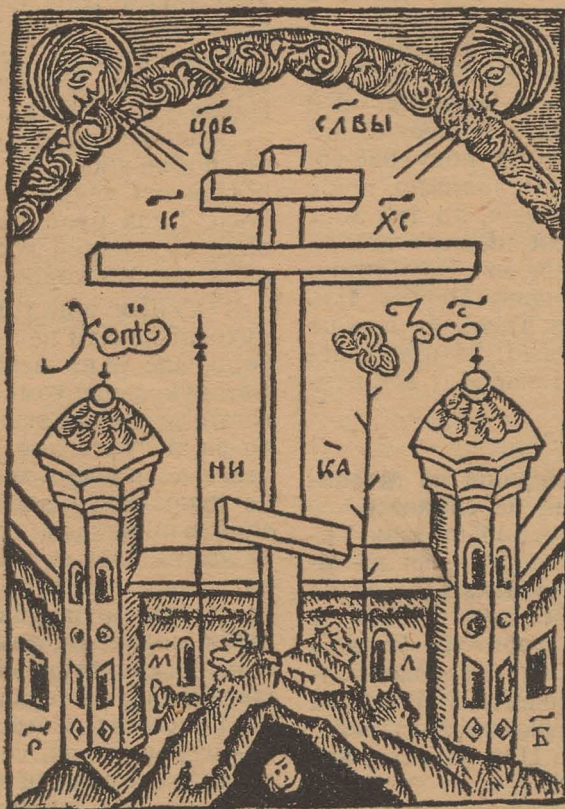
Передплата річна 2.50 дол. Окреме число 20 центів.

Телефон 591-606.

Рік V.

Липень, 1951 рік.

Число 9 (45).

Трираменний Хрест зо скісним підніжком — український національний Хрест.

Малюнок з книги: "Лікарство на оспалий умисл" 1607 року, з Острізької на Волині Друкарні.

МОСКОВСЬКИЙ ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ БУВ ДУЖЕ МАЛИЙ.

Золота сторінка з історії української культури.

Питання про московський вплив на Українську Церкву та про його розміри, це питання в нас дуже живе й

дуже дражливе, і звичайно вирішується зовсім просто: усе спільне між цими двома Церквами вважається за московське. Це зовсім не відповідає історичній правді, і так можуть твердити тільки особи, що справи глибше не знають, або особи з політичними цілями. Коротенько виясню тут цю справу в історичному освітленні.

I.

Це Україна дала Московії Віру Христову й усі церковні звичаї та всю церковну обстанову.

Стародавня Київська Держава, Русь — Україна, була дуже розлегла, й до неї належали не тільки землі південні, але й північні. І Київ був не тільки “матір’ю городів руських”, але й матір’ю культури руської, особливо ж культури церковної на всьому Сході слов’янства. Нові глибші до сліди культури давньої Московії ясно показали, що вся вона йшла з Руси-України, а головню з Києва.*

Україна знала Христову Віру ще з давнього часу, і Віра ця сильна була на наших землях ще за яких 150—200 літ до кн. Володимира Великого, що офіційно охрестив Київ року 988-го. І зараз по цьому Володимир поніс Христову Віру на північ, до тих міст і народів, що трохи пізніш склали Московію. Звичайно, кн. Володимир насаджував Православну Церкву тільки таку, яка була в Києві, й інакше й бути цього не могло: на північ переносилася і Віра, і звичаї, і вся церковна обстанова.

II.

Церковний вплив України на Московію-Росію ніколи не спинявся.

Духовний і церковний зв’язок України з Московією позостався на віки. Спочатку Православна Церква на Сході була одна, Голова її сидів у Києві й звався: “Митрополит Київський і всієї Руси”. Головну роллю грала тоді Церква Українська й давала й на північ усю церковну ідеологію: вона була не тільки Церква мати, але й Церква учителька.

І цей вплив не спинився й надалі, коли з року 1448-го Московська Церква стала незалежною Митрополією, а з 1589-го стала Патріархією. Церковні стосунки Московії з Києвом ніколи не переривалися, не спинялися, і головний центр Православія, Києво-Печерська Лавра, позоставався сильно й реально впливовим аж до половини XIX-го століття. За віки XVI — XVII — XVIII вплив Української Цер-

* Докладно розповідаю про це, з поданням літератури, у своїй праці “Українсько-російський словник початку XVII-го віку”, Вінніпег, 1951 р. ст. 5 — 18.

кви на Московську був дуже сильний і реальний, який для істориків зовсім ясний.

III.

Забравши року 1686-го Українську Церкву під свою юрисдикцію, Москва не змогла ідеологічно впливати на неї.

Року 1686-го Українська Церква, за сильною допомогою гетьмана Івана Самойловича, що “слізно” просив про це Патріярха Царгородського в імені всієї України, відійшла від юрисдикції Царгородської й попала під Москву. Чи з цього часу пішов якийсь більший ідеологічний вплив Московської Церкви на Українську? Наукові досліди не вказують на це, — навпаки, вплив український сильно побільшився, і українці помалу обсіли всі найвищі церковні посади в Росії. І так було цілі XVII і XVIII-ий віки. Церковний вплив усе був з України на Московію, а не навпаки.

В XVIII-м віці геть усі чисто вищі духовні посади не тільки в себе в Україні, але й по всій Росії прибрали до рук своїх самі українці, і вони тягли за собою теж українців. Дійшло аж до того, що московське Духовенство почало хвилюватися через це “українське засилля”, заговорила своя національна гордість. Ось тому 17 квітня 1754 р. цариця Лисавета видала свого наказа Св. Синодові про те, що на Архієреїв та на Архимандритів можна висвячувати й москалів: “Всепресвѣтлѣйшая Державнѣйшая Великая Государыня Императрица Елисаветъ Петровна, Самодержица Всероссійская, сего апрѣля 17 дня повелѣтъ соизволила: Чтобъ къ произведенію на празднѣя ваканціи во Архієреи Ея Императорскому Величеству отъ Св. Синода представляемы были изъ Архимандритовъ и великороссіянъ, да и въ Архимандриты производимы бѣ были жъ и изъ великороссіянъ”.*

Сам цей наказ, саме це голосне тут і ясно свідчить про велику силу українського впливу на Російську Церкву, а не навпаки.

Коли пішли які російські впливи, то вони були виключно адміністра-

* Див. “Полное Собрание Законовъ Россійской Империи”, том XIV ст. 58—59 №10216.

тивного характеру. Та й у цьому спочатку українці брали участь. Хіба не українці заснували Петрові І Святішого Синода 1721-го року? Хіба не українець Феофан Прокопович склав "Духовного Регламенту" 1721-го року, яким керувався цей Св. Синод? Хіба не українці були головними членами його?

Вплив Московської Церкви на Українську був головно, а може й виключно адміністративного характеру та характеру мовного. Але помітного ідеологічного впливу Московська Церква на Українську ніколи не мала, — і це найвища оцінка значення Української Церкви, якої ламати чи затемнювати ми не сміємо, бо тим підкопуємо найміцнішу підвалину своєї культури, тим понижуємо віковічну славу своєї Церкви.

IV.

Основи московського Православ'я: "Кирилова Книга" 1644 року та "Книга о Вірі" 1648 року, — це твори українські.

Ось на це показний приклад. В XVII і XVIII віках в Росії основними книгами, книгами Віри були: "Кирилова Книга" 1644 року та "Книга о Вірі" 1648 р. Ці дві книги — це стовпи російського Православ'я, мало не символічні Книги, особливо пізніші для старообрядців. Тимчасом глибший дослід показав, що обидві ці Книги — українського походження. А саме, — "Кирилова Книга", це збірник головно з українських праць київських та острівських, почасти білоруських, а російського в ній найменше. Перша стаття, "Книга о. нашого Кирила", це перерібка Стефана Зизанія давньої статті, і від неї пішла й назва книги. Усі українські статті переклали на російську мову, і року 1644 видрукували в Москві. Так повсталася "Кирилова Книга".

Другу книгу склав ігумен київського Михайлівського Манастиря Нафанаїл, склав також із українських творів, і переслав у Москву для царя. Там українську працю переклали на російську мову й видрукували 1648-го року. Це була "Книга о Вірі".

Але нехай свідчать про це самі росіяни.

Про ці дві книжки Митрополит Макарій, розповівши про їх повстання,

у своїй відомій "Історії Російської Церкви" т. XI ст. 124 пише: "Таким чином виявляється, що дві надзвичайно важливі книги, видрукувані в Москві за Патріярха Йосифа й досі найбільш поважані нашими розкольникими, "Книга Кирилова" і "Книга о Вірі", це не твори московські, а складені майже виключно із творів Української Церкви".

Розповівши про це все, славний російський учений історик літератури А. Н. Пипін у своїй "Історії русскої літератури" 1907 р. т. II ст. 259 ущіпливо додає: "Цей факт цікавий тим, що тодішня Москва для важливих праць, якими вважалися обидві ці Книги, не могла покористати знаннями своїх "гораздих протопопів", але повинна була звернутися до Києва"...

V.

Трираменний Хрест зо скісним підніжком — це національний Хрест український, а не московський.

На цьому прикладі бачимо, як сильно помиляється той, хто буде вважати за російське все те, що ідеологічно обороняють "Кирилова Книга" та "Книга о Вірі". Скажемо, опираючися на ці Книги, чи на такі подібні, будемо звати трираменного Хреста зо скісним підніжком за чисто московського. Ні, такий Хрест — це національний український Хрест, якого знаходимо на малюнках по всіх українських стародруках, знаходимо з найдавнішого часу, коли про жоден російський вплив і мови не було.

Щоб переконатися в цьому, подаю тут малюнка з книги "Лькарство на оспалый умысль" 1607 р., що вийшла на Волині в Острозі з друкарні князя Костянтина Острівського. Тут поданий класичний трираменний (восьмикінцевий) Хрест зо скісним підніжком, — це український національний Хрест. Візьмім на увагу, що в Острозі працювала тоді вища школа, т. зв. Острівська Академія, — в ній повно було українських учених богословів, серед них і греків, і це вони зладили цю книгу, і це вони вмістили в ній малюнка класичного українського національного Хреста. Жодного московського впливу в Острозі ніколи не було, навпаки, — князі Острівські ходили війною на

Московію.* Остріг був тоді центром української культури, і по всіх своїх виданнях дав десятки Хрестів, — усе зо скісним підніжком.

Або погляньте ще на мал. 2, — тут Євангелія, а на ній трираменний Хрест зо скісним підніжком. Це зразковий український Хрест, бо таким його подає всьому своєму Духовенству сам Єпископ Йосиф Шумлянський 1687 року.

VI.

Широка ряса — це священнича одіж українська, а не московська.

Або ще приклад. Рясну священничу рясу з широкими рукавами в нас люблять звати “московщиною”. Глибока помилка! Ось 1687-го року Львівсь-

Віковічне національне вбрання українського Священника.

Малюнок з Львівського видання 1687-го року “Метрика” кн. IV л. 30, Єпископа Йосифа Шумлянського. Угорі напис: Мірського Іерея ізображеніє.

кий Єпископ Йосиф Шумлянський видав для науки своєму Духовенству книгу “Метрика”, і в кн. IV на л. 30 дав малюнка, як має зодягатися Священик, — “мірського Іерея ізображе-

* Незабаром виходить моя історично-археологічна студія: “Трираменний Хрест зо скісним підніжком — національний Хрест України”, в книжці 36 малюнків зо стародавніх українських джерел.

ніє”. Малюнок на цілу сторінку (див. його тут), Священик у широкій рясі з широкими рукавами, — звичайна грецька священнича одіж. На голові кругла шапка з обкладкою. В правій руці посох, в лівій Євангелія з трираменним Хрестом зо скісним підніжком. У Священика довгі коси, довга борода й вуси. І так ходили українські Священики православні, так прибиралися і Священики греко-католицькі до відомої василіянської (польської) реформи духовного вбрання, коли в Галичині заведено католицьку форму вбрання.

Здавня вже уніятський Єпископат і Духовенство намагалися не носити православної духовної одежі, та р. 1643-го Варшавський польський Синод їм того не дозволив, але на Замоїському Синоді 1720-го року вони цього таки добилися. В Україні Східній давня українська священнича одіж позосталася й досьогодні.

VII.

Не зрікаймося свого українського, хоч його перейняли від нас росіяни.

І можна було б тут навести десятки подібних прикладів, коли в нас зовсім безпідставно звуть московським те, що з глибокої давнини є українське. На сторінках “Слова Істини” це питання вже часто висвітлювалося; напр. що великі й пишні Іконостаси — це наша національна частина церков (див. “С. І.” ч. 29 — 30), або дзвонення “на Достойно” (див. “С. І.” ч. ч. 34 — 35). Має Українська Церква й свою архітектуру церков, яку часто позичали й позичають від нас росіяни.

Наш славний, але замовчаний історик Української Церкви Костянтин Харлампович (1870 — 1932) у своїй високоцінній величезній праці: “Малоросійське впливнє на великорусскую жизнь”, т. I, Казань, 1914 р., ясно й науково довів на тисячі сторінках, що це Українська Церква створила Церкву Російську. На жаль, другий том цієї високоцінної праці не зміг появитися.

Ми відмовилися від своєї стародавньої назви Русь, і тяжкі наслідки цього переслідують нас і сьогодні. Чи маємо відмовлятися й від своєї духової й матеріальної культури тільки тому, що в нас те чи інше перей-

няли росіяни, й тому воно однакове? Хто хоче руйнувати Православ'є й українство, той робить так.

У нас аж зачасто мильно твердять, ніби той чи той звичай — це звичай московський, і таким зве його Європа. Це не доказ. Європа взагалі не знає або мало знає Україну, а ще менше знає її церковні звичаї. Скажемо, твердять, що трираменного Хреста зо скісним підніжком в Європі звуть російським, тому кидаймо його й шукаймо іншого; таке поступовання — це самогубство для Української Церкви й української культури. Що американці кажуть “Крісмен рошен” на наше Різдва за старим стилем, це зовсім не причина, щоб ми відмовлялися від свого традиційного старого стилю в Церкві. Щоб боротися з цим злом, треба випустити хоч коротку Історію Української Церкви англійською мовою в десятках тисяч примірників, а не накликати народ до характері.

Ось приклад. Безпідставно вирішивши, що трираменний Хрест — це Хрест московський, у Вінніпегу одної ночі... позрубували підніжка з греко-католицьких церков... Цебто, переробили українські Хрести на латинські.

VIII.

Українська Церква і по 1686-м році довго не піддавалася Москві, а тому й впливів тієї не було.

Киево-Печерська Лавра, як і вся Українська Церква, вперто й послідовно довго відпекувалася своєї залежності від Москви, хоч з 1686 р. офіційно була під Москвою. Київська Лавра довгі віки була ставропігією, цебто залежала безпосередньо від Патріярха Костянтинопольського, і ніяк не хотіла йти під Патріярха Московського. Але її таки змусили аж 1695-го року писатися ставропігією Патріярха Московського, змусили по дев'ятилітній упертій боротьбі. Та Лавра таки не здавалася, і року 1718-го 27 січня випустила книжку “Минологіон”, на якій було надруковано, що вона вийшла з друкарні Киево-Печерської Лаври, “Ставропігії Святійшого Вселенського Константинопольського Патріярхи”. Ця книжка попала в руки московського уряду, а потім і в руки царя Петра I.

Цар сильно розгнівався, і видав свого суворого наказу 5 жовтня 1720 р., а в ньому читаємо: “Его Императорское Величество указал имяноваться Киевопечерскому и Черниговскому монастырям во всѣх книгах ставропігією всеросійских Патріярхов, а не константинопольских” І цар суворо наказав надалі нічого не друкувати без дозволу Синоду. Але це мало помагало, і Киево-Печерська Лавра таки видавала свої різні видання до кінця XVIII-го віку.*

IX.

Якогось більшого ідеологічного впливу на Українську Церкву Церква Московська ніколи не мала.

Усе це нам ясно свідчить, що якогось більшого ідеологічного впливу Російської Церкви на Українську ніколи не було, — був тільки утиск адміністративний та мовний, а це ж далеке від якоїсь церковної ідеології.

Залежність Української Церкви від Московської не можна рівняти, скажемо, з залежністю Грекокатолицької Церкви від Риму, — Рим послідовно веде своїх уніятів до повного окатоличення, накидає свою догматику, а навіть Канони, а це вже довело до того, що ті уніяти самі стали зватися католиками. Навпаки, московський вплив завжди сприймався і тепер сприймається в Україні тільки як адміністративний утиск. Бо якоїсь релігійної ідеології Москва нам не накидала уже хоча б тому, що сама не мала такої, — ідеологію для Московської Церкви в більшості всі віки творили таки самі українці.

14. VI. 1951.

† Іларіон.

ЛИСТИ ДО БРАТІВ-ДІЯЧІВ ЦЕРКОВНИХ.

II.

Єдність святих.

Тяжкі часи переживаємо тепер на чужині. Розкидані по всіх усюдах, на довший час, а для де-кого може й на все життя, насильно відірвані від Батьківщини, мусимо тяжко зароб-

* Докладно розповідаю про це в своїй монографії: Історія українського друкарства, Львів, 1925 р. ст. 279 — 295.

ляти на кусок насушеного. Більш того, — туга за Батьківщиною, переживання за долю рідних і близьких, що позostалися в країні “страдаючих і поневолених”, роблять життя особливо тяжким, невиносимим...

Однак в цій життєвій мряці є і для нас світла точка, є пункт опори: Господь завжди з нами!

Ми не розсіпані, забуті, залишені, ми — Церква Христова, ми один великий космічний організм, містичне тіло Христа-Бога. І Він завжди заступить, спасе, помилує й охоронить нас, бо на нас лежить печать великого поклонання, ми — *koinonia ton hagion*, єдність святих!

**

Христос заснував одну Свою Церкву (Мат. 16: 18). Єдинство Церкви Христової — це умова її існування, бо “одне тіло, один дух, як і були ви покликані в одній надії вашого поклонання, один Господь, одна віра, одно хрещення, один Бог і Отець усіх, що Він над усіма, і через усіх і в усіх” (Єф. 4, 3 — 6). Єдинство церковного організму, зложеного з числених і різних клітин-членів (Рим. 12, 4 — 5; 1 Кор. 12, 12) чи то особи чи групи, природно спирається на внутрішній і свідомій єдності всіх членів. Єдність з одного боку будується на підвалинах правдивої Христової любові (Ів. 4, 12), а з другого указує наявність та життя тої любові (Ів. 13, 35). Поскільки ж любов—моральний первень Христової віри (1 Ів. 4, 20 — 21), то вияв єдності в Церкві визначає силу та щирість самої віри. Тому то й Сам Христос заповів Своїм учням єдність любові (Ів. 13, 34 — 35), а Апл., свв. Отці та всі Святителі щиро піклувалися про єдність в Церкві. Ця єдність обумовлена єдністю (одинокістю) Церкви; єдність Церкви виявляється внутрішньою, органічною єдністю її членів.

Визначний рос. релігійний мислитель А. С. Хомяков (1804 — 1860) так гарно сказав про органічну єдність членів Церкви: “Ми знаємо, що коли хто з нас падає, падає один; але ніхто один не спасається: хто спасається, спасається в Церкві, як її член, і в єднанні зо всіма іншими її членами. Вірує хто? Він в єднанні Віри; любить? він в єднанні любові; молиться? він в єднанні Молитви...” Поза Церквою Христовою нема Християн-

ства, бо нема там Духа Любові, Духа Єдності, а тільки люди, що проповідують в ім'я Христове, будучи одначе далеко від Нього. У самій Церкві єдність спирається на моральній згоді та однодумності всіх членів. Класичне і чи не найкраще зображення цього знаходимо в Св. Письмі: “Потому я глянув, — і ось натовп великий, що його зрахувати не може ніхто, з усякого люду, і племен, і народів, і язиків стояв перед Престолом і перед Ягням, зодягнені в білу одягу, а в їхніх руках було пальмове віття”. Про це єднання святих з'ясується далі: “Це ті, що прийшли від великого горя, й випрали одіж свою та вибілили її в крові Ягняти”.

**

Приведенням повищого нарисувати про суть єднання святих я мав на увазі вказати на ту передумову та наріжний камінь церковної організації, неусвідомлення якого багатьма нашими церковними діячами приводить до хвороби та упадку церковного організму. А тепер гляньмо на дійсність. Як на болючий парадокс мушу вказати на те, що багато з наших діячів беруться взагалі за “несродне собі діло”, і в цьому лежить велика частина трагедії. Слід підкреслити, що навіть добра воля в окремих діячів не може ще бути вихідною точкою відносно лінії церковної діяльності, головню коли прийняти під увагу, що існує певна, тонка, майже невлонима межа, перехід якої приводить до сплямнення найсвітлішого, до забрудження святого. Але, на жаль, багато-хто з-поміж нас цього не хочуть ні знати, ні розуміти.

Один з головних діячів т. зв. “Ашафенбурга” (точніш—його пружина), “непримиренний” борець за “соборноправність” та автокефалію Української Церкви, А. Я., приїхавши до Америки, після підкреслено торжественної зустрічі з боку М. Івана (Тедоровича), виїхав до Балтіморе і пристав там до... московської Церкви, підкерованої Московському патріярхові! Не входжу в його особисті переконання чи переживання, тільки підкреслюю тут і наголошую, що такі люди, приймаючи навіть їх щирість та добру волю, ніколи й ніяк не сміють прикладати своїх рук до формування релігійно-церковного

життя народу. Бути навіть глибоко релігійною людиною ще не значить бути здібним формувати релігійне життя, а вже цілком ні — бути до того формування покликаним.

Або ще: Іван Чинченко, що був висвячений на Єпископа УАП “липківської” Церкви, перейшов на греко-католицтво, й тепер розвалює свою батьківську Церкву...

А в нас якраз ця некомпетентність та непокликаність вопіюче кидається в вічі. Ашафенбурзькі діячі, люди все світські без жодної богословської освіти (говорю не про дипломи, а знання) “класифікували” Церкву “костомарівськими визначеннями (!) (з їх офіційних писань). Що воно таке або що означає для практики Церкви чи богословського досліду, ні для нас, ні для авторів тих визначень (як видно і з примінення) цілком невідомо.

Один з визначних діячів ньюйоркського “об’єднання”, а тепер член Богословсько-Наукового Інституту, в принагідній розмові зо мною, бачив і розумів Церкву тільки крізь окуляри діалектичного матеріалізму (!), і дорікав мені — як богослову — в будуванні своїх розумінь і переконань на “якихсь там схоластично-мертвих” основах, а не на істині пізнання діалектичного матеріалізму (!)...

Наведені вище факти — це тільки приклади ідеологічно-світоглядових основ, що керують діяльністю багатьох церковних діячів, які вперто намагаються оформлювати наше релігійно-церковне життя. І не диво, що такі люди не в стані піднятися до рівня дійсних релігійних проблем, а заступають їх, напр., ось такою пародією на Церкву: “Ці реальні осяги (прибуток \$6943,56) ми ставимо перед усією нашою Церквою, бо вони найкраще свідчать про ту силу, яку нашій Церкві дав Собор Поєднання. Найбільш вимовне свідоцтво дають щомісячні фінансові звіти, які поміщуються в “Українському Православному Слові” (“УПС” ч. 3, орган “об’єднаної Церкви”, в статті п. з. “У єднанні сила рідної Церкви”). Так немов би Церква — це кооператива, або якесь приватне комерційне підприємство. Де-хто з Дому Божого вперто намагається зробити торговицю (“економічний процес” Луначарського!).

**

Ці й подібні факти нашого життя дуже близько приводять нас до основної й майже загальної помилки багатьох діячів, помилки легковажності та певного роду вільнодумства, виявлених у своєрідному раціоналістичному підході до справ життя. Маю на увазі практичну й теоретичну практику суттєвого й канонічного життя та органічного розвитку Церкви. При чому та критика не являється жодною системою, тільки знов таки легковажною фрагментністю.

Сучасна практика церковного життя не тільки викривлює суть Церкви, але й намагається її заперечити. Наприклад “Слово” Митр. Іларіона викликало дивну, роздратовану, протиканонічну та церковно-неетичну “реакцію” “Консистоїї” та офіціозу Об’єднаної Церкви в ЗДА. А в розмові зо мною один з Єпископів УАПЦ в НІІ. сказав таке: “Про “Слово” Митроп. Іларіона годі сперечатися, бо все, що говорить про дійсний стан в Церкві, нажаль, це незаперечний факт”. Цей Владика недоказав тільки того, на що натякнув: моральну вимогу покинути сучасну практику. Ця вимога в засадничій формі стоїть загально перед усіма діячами Церкви. Бо наша сучасна — без сумніву порочна — практика щораз більш займає місце високого критеріюма, якого судові підлягають самі Канони та зовнішні форми церковного життя. Той високий критерій, це згадувана вище догматична наука. Звідси: “Всякая форма церковной жизни законна і приємлема, поскольку на ней лежит правильное догматическое учение” (Н. Афанасьев). Одначе, у нас до цього підходиться навпаки: від порочної практики життя до вчення, теорії й принципів. І тому з’являються такі загадки, як “костомарівські визначення”, критика зо становища діалектичного матеріалізму або й звичайне фрагментарне критикування повности релігійного життя. Звичайно годі дивуватися, що діяльність сперта на таких критеріях, приводить релігійно-церковне життя до трагічних упадків. Приходиться тільки дивуватися відвазі людей, які на місце дійсного критерія оцінки форм церковного життя ставлять “на нашу думку”, чи свої особисті навіть не релігійні, а якісь політичні або соціаль-

ні переконання. До чого може довести така відвага й легкість у вирішуванні складних церковно-релігійних питань, видно хоча б на прикладі Калиновського (друга голови російського живоцерковництва А. И. Введенського), який з живоцерковницького заправила став... антирелігійним агітатором!

Так само й М. Мороз, голова Всеукраїнської Православної Церковної Ради, вкінці покинув свою Церкву й пішов до... комуністів!...

**

Вертаючись до згаданої критики, я зупинюся на одному з фрагментів, на критикуванні Св. Канонів, і на прикладі зілюструю, до чого це приводить. Церковні Правила знають і розрізняють два роди соборів: взагалі зібрання без означеної форми та церковної влади, звані *synodos, concilium*, і істинні собори — *teleios*, “совершенный” (ц.-слов.), який і є властивим церковним Собором. Значення дійсного Собору вияснює хоча б 16 Пр. Ант. Соб., яке забороняє Єпископові без своєї єпархії займати навіть опорожену єпархію, хоча б і за проханням народу, але без рішення істинного (*teleios*) Собору. Те ж Пр. вимагає присутності на істинному Соборі Митрополита (голови Церкви). А в нашій практиці згадане не має жодного значення. Ми можемо признавати істинним собором усякий випадковий з'їзд, навіть якщо він без підстав признає за собою всецерковне або й вселенське значення через встановлювання нових канонічних понять або й просто “канонів”, суперечних з суттю православної науки та історичної практики цілої Церкви. Напр. на одному такому соборі впроваджено між іншим і “канон”, що дозволяє другоженство священослужителям, виходячи тільки з раціоналістичних міркувань особистих вигод. Не входжу в православну науку про суть супружжя, яка виключає можливість допущення такого “канону”, не наводжу інших богословських міркувань, які всі стверджують те саме, вкажу тільки на історичну практику та погляди Церкви, яка вирішувала це питання завжди негативно (Апост. 17 і 25; Неокес. I; Вас. Вел. 12; 6 Всел. Соб. 3 і 6).

Це, щоправда, не одинокий наслідок критики канонічних основ Церк-

ви. І де-які люди сьогодні категорично (!) вимагають від Української Церкви признання цього і йому подібних “канонів”, навіть за ціну знищення єднання святих, цебто суті Церкви. Вони Церкву хотіли б звести (а може цього й не усвідомлюють) у кращому випадку до рівня “християнізуючих” сект. Коли б можна було всякі такі легковажні реформаторства приймати поважно, а тому їх признавати, то про Християнство, а тимбільше Православ'я в Українській Церкві, не приходилося б говорити.* Бо всякі подібні реформи, хоч і як невинно, а де-кому може й позитивно виглядають, вносять з собою зерна релігійного нігілізму. Апостол так ясно остерігає: “Але деякі є, що вас непокоять і хочуть перевернути Христову Євангелію. Але як би й ми або Ангел з Неба зачав благовістити вам не те, що ми вам благовістили, — нехай буде проклятий!... Бо тепер я переконую людей чи Бога? Чи людям стараюся я догоджати? Бо коли б догоджав я ще людям, я не був би слугою Христовим” (Гал. 1, 7 — 10).

**

Лишається ще проаналізувати, як приходить до таких явищ. Дорога виглядає цілком немудрою, але дуже простою. Спираючись на досить часті в останні часи неканонічностях та протизаконностях окремих членів єрархії, ставиться голословне й не дуже логічне твердження про застарілість та невідповідність духові часу св. Канонів, яким, з другого боку, часто закидається ще й ... намагання створити абсолютизм та диктатуру єрархії в Церкві (!). Наслідком цього з канонічними засадами не рахуються. А порожнє місце, яке через те витворюється, заступають своїми власними засадами, вигіднішими і “з духом часу”, релігійно неоправданими, мілкими та порочними. Вихідною точкою являються доктрини “костомарівських визначень”, діалектичного матеріалізму, хвилева для де-яких осіб вигода й користь, міркування цьогосвітньої часової догідності. Приблизно так, як це роблять різні безчисленні “християнські” та “істинні” секти мормонів, Русселя, п-ні Вайт, Девайна тощо. Дарма, що хрис-

* Головно в обличчі таких розголошених наслідків, як справа в Чикаго.

тиянство є релігією звершення, яка вимагає жертви тілесних вигод і прогріхів на дорозі досконалення, дарма, що Християнство не є релігією різних пл., які могли б її по своєму бажанню і вподобі перебудувувати, дарма, що Христова Церква не є статутарним фінансовим підприємством чи політичною партією... "Вони бо не розуміючи праведности Божої й силкуючися поставити власну праведність, не покорилися праведності Божій" (Римл. 10, 3).

Усім тим нашим доморослим реформаторам та легковажним діячам нагадаю слова Ап. Павла: "Коли ми надіємося на Христа тільки в цьому житті, то ми найнещасливіші від усіх людей" (1 Кор. 15, 19).

Нью-Йорк.

С. Кіндзерявий-Пастухів.

"СМЕРТІЮ СМЕРТЬ ПОПРАВ".

Ваше Високопреосвященство!

У зв'язку з Великоднем виринула диспуа: чи в Великоднім Тропарі правильно вжите "поправ" в "смертію смерть поправ". Що має означати це "поправ"? Не бачу в цьому сенсу, тим більше, коли в українському перекладі є "поборов" або "здолав". У всіх текстах, які я маю (Вечірня й Утрень, різні Молитовники, Часослов і т. ін.) є "поправ". А я собі пригадую, в нас на викладі обрядів (а я є абсолювент Богословської Академії у Львові) одного разу наш професор і духівник о. Степан Рудь звертав нам увагу, що неправильно є співати "поправ", — має бути "поправ", цебто поборов. І я від того часу все співав "поправ". У зв'язку з теперішньою диспутою маю сумніви. Дуже прошу вяснити мені цю мовознавчу квестію. Торонто, 1. V. 1951. Роман **Геник-Березовський**.

Великодній Тропар: "Христос Воскресе із мертвих, смертію смерть поправ, і суцим во гробіх живот дарував" дуже давнього походження, і з глибокої давнини тримається в церкві без змін, як і більшість того, що співається, бо звичайно сам спів зберігає текст. Ось у моїй бібліотеці рукописна Тріодь Цвітна десь середини XVI-го віку, і тут Великодній Тропар поданий нормально, тільки не "во гробіх", а "во гробі". У Могилянському Требнику 1646 року текст Тропаря нормальний.

Я бачив багато різних стародавніх

книжок, і в них завжди "смертію смерть поправ", — ніколи ніде не бачив, щоб було "поправ". Зрештою, цю справу остаточно вирішує тільки текст грецький, бо наш Тропар — переклад з грецького. А в грецькому тексті маємо: *tanato tanaton patesas*. Тут дієприкметник *patesas* від *patein*, а це значить топтати, чавити, а в Новому Заповіті і в Богослужбових книгах часто і з переносним значенням: здолати, перемогти. Грецьке *patein* ніколи не визначає "бороти". Отже, за грецьким текстом це буде: "смертію смерть стоптав", або (переносно): здолав (цебто переміг). Це дослівний переклад з грецького оригіналу. Пор. Луки 8 5: "Ізиде сіяй сіяти сімене свого, і егди сіяше, ово паде при путі, і поправо бисть", — тут дослівне значення слова "поправ", грецьке *patesas*, цебто "потоптано було".

Або ось Книга Пророка Захарії 10. 5, цитую з Острівської Біблії 1581 р. л. 176: "І будут яко храбрі, попирающе брениє на путехъ в брани"; мій переклад цього місця з гебрейського:

І будуть, немов те лицарство,
Що топчуть вони (ворогів) на війні,

як болото на вулицях.

Тут достаменно передане значення слова "поправ": в тексті старослов'янському попирающе, грецьке *patuntes*, старогребецьке *vosim*, латинське *conculcantes* і т. д.

Важливо знати, як встаровину розуміли це старослов'янське "поправ". Ось "Лексикон Славенороскій" 1627 р. Памви Беринди, виданий в Києві, останнє слово науки свого часу, і в ньому знаходжу (цитую за другим Кутейнським виданням 1653 р.) на ст. 112: *попра* — подоптал, *попраніє* — подоптаніє; на ст. 117: *праніє* — виргане, битьє, або топтане ногами. І дає приклад Дії 9. 5, цебто "жестоко ти есть противу рожну прати", а це буде: Трудно тобі остюка топтати (чи: бити ногою).

Ось у мене "Лексикон сиріч Словник славенскій", слов'янопольський словник, Почаїв, 1751 р. Тут читаю: *попираю* — *depse*, *попираниє* *deptanie*, *праніє* — *wierzganie*, *deptanie*.

Дивлюся ще до “Старослов’янсько го словника” проф. Івана Огієнка (див. його працю: “Пам’ятки старослов’янської мови X — XI віків, Варшава, 1929 р.), що дає пояснення до слів з XI-го віку, і тут на ст. 457 читаю: по пирати — топтати.

Сучасні слов’янські мови майже всі зберегли слово “прати” — топтати, бо це чи не праслав’янське слово. Часте це слово в мові російській. Так, у “Толковий словарь русского языка” за редакцією проф. Д. Н. Ушакова, Москва 1939 р., т. III на ст. 587 і 594 знаходжу: по пирать — топтать, стоять, наступив на кого-чтонибудь; переносно: грубо нарушать, і зве це слово книжним риторичним, цебто архаїчним. Дає приклади: Попрасть вражескую землю, попранные права.

У російській мові є ще стародавнє слово “поприще” — місце, по якому ходять, яке топчуть, утопане місце, а тепер — сфера діяльності. Було це слово встаровину і в мові українській. В біблійній мові “поприще” — міра довжини, десь на тисячу кроків (див. Псал. 18. 6, Мт. 5. 41 і ін.). Це “поприще” також від прати — топтати.

В українській мові позосталося в загальному ужиткові слово “прати”, російське спирать, мить, а від нього не мало слів похідних: прало, пратва, пратися, прання, праття і т. ін., див. їх у Словнику Б. Грінченка III. 406. Позосталося в нас і переносне значення: бити, топтати: Та й зачали пана дяка в чотири кії прати (Чубинський V. 675). Добре його ногами випрала (Київщина). Наше українське “прати” — це перше: топтати ногами, чавити, і при пранні часом справді топчуть ногами, а вже руками завжди.

Цікаво, що російський Алфавит (Словник), рукопис самого початку XVII ст. на л. 2726 дає на слово “прати” недокладне вияснення: устремлятися, летѣти, или мыти; видно, авторові цього словника слово було неясне; він добре використав Лексиса Лавріна Зизанія 1596 р., а в ньому слова “прати” нема, Лексикона ж Памви Беринди 1627 р. він не використав, бо Алфавит написаний десь іще до нього.*

Отож, слово “поправ” не має нічого спільного з “побрав” поборов. Це слова різного значення. У Іпатському Літопису під 993 роком (за виданням 1871 р. ст. 84) читаємо: князь Володимир питає: “Нѣтуть ли тако го мужа, иже бы ся яль с печенѣжаниномъ братися?” Тут братися — це “боротися”. І на цій же сторінці: Можесь ся с нимъ бороти. Звідси староукраїнське слово “поборник” — хто бореться за щось; напр. наприкінці “Слова о полку Ігореві” 1187 року: “Здрави, князі і дружина, по бараля за христьяни на поганья полки”. Але зо словом прати це слово нічого спільного не має.

І зовсім безпідставно “Українські Вісті” за 29. IV. 1951 р. на першій сторінці великими літерами подали: “Смертю смерть поборов”. Безпідставно й ...еретично, бож Христос зо смертю не боровся, але відразу ростопав її (переміг, здолав), як Бог.

В Іпатському Літопису не попалося мені в очі слово “прати”, зате на 310 ст. читаю: И тако потопташа і (=іх) і многі убіша. Цебто, вже новочасне слово замість стародавнього.

Для глибшого зрозуміння “смертю смерть поправ” порівняймо 1 Кор. 15. 54: “Пожерта бисть смерть побідою”, або 2 Тим. 1. 10: “Розрушившаго убо смерть”.

На основі всього вищесказаного “смертю смерть поправ” Великоднього Тропаря дослівно визначає: “смертю (Своєю) смерть розтоптав” (стоптав, потоптав), або в значенні переносному: “смертю смерть здолав” (переміг, подолав). Але ніколи — поборов.

4. VI. 1951.

† Іларіон.

НА ГОМІН ВІДГОМІН.

До Редакції часопису “Слово Істини”.

Від Єпископа-науковця до Кириярханауковця.

Розпорошила нас рука Божа по всіх континентах і півкулях. Чуємо свого Кириярха з великими запізнен-

* Див. М. Іларіон; Українсько-російський словник початку XVII-го віку, Вінніпег, 1951 р. ст. 20.

нями. Слова його остороги тривожним гомоном лунають від кінця в кінець, де Господь призначив українцям перебувати. Прислухаються благочестиві Ієрархи, Священство й богобійні миряни; тривожний гомін цей могутньою силою рівняється до плачу Пророка Єремії.

В своєму слові "Бережімо свою Церкву" скорбить Митрополит Іларіон, як старозавітній Пророк. Його болючі й гомінкі зойки будять сумління дріб'язкових кар'єристів, що своєю нерозважною самозакоханістю спричинилися до хаосу в нашій Церкві.

II. Канонічно-правно й суспільно всенародно цілком закінчилося угрунтовання прав Митрополита Іларіона на Київську Владичню катедру. Таке становище відкриває можливості, але й накладає вищий духовний обов'язок говорити владно й всеохоплювально про тяжкі недоліки в Українській Православній Церкві.

Важко й боляче вдивлятися в сумні факти церковного занепаду. Ринуть слова подяки до Господа Бога за Його ласку, що охороняє на чужині міцну й працювиту особу нашого Кириарха, який обдарував усіх в короткому часі великою силою канонічних, історичних і лінгвістичних розвідок, дослідів, розправ та наукових довідок на потребу кожного дня нашої праці в національному саду культури.

III. Ніхто українському громадянству не розповів виразно про організаційно-адміністративний хист Митрополита Іларіона. А тут його дар проявився досить яскраво й плодovито. Розуміється створення в мінімально короткий час Кам'янець-Подільського Університету (р.р. 1918 — 20). В час, повний руху й мінливості ситуацій, людині вдається утворити на порожньому місці величезну науково-учбову установу, скликати видатні наукові сили з Києва, Січєслава й Одеси, зібрати величезну бібліотеку, створити лябораторії, закласти зразкові поля тощо.

Вихованці Університету згодом виявилися в складі науковців Томського, Вороніжського й Одеського університетів; емігранти в Європі нині перебувають серед англійських науковців. Проявилися феноменальні господарсько-адміністративні здібнос-

ті Ректора й професора Університету Ів. Ів. Огієнка (Митрополита Іларіона).

IV. Говориться так, щоб унаочнити перед всіма людину праці й неперевершеного господаря-адміністратора, єдиного нині правного електа на Київський Владичний Престол. Всім лежить на серці бажання якнайчистіше в Києві провести оновлення й відбудову. З чужини треба починати до рогу на Батьківщину. Така робота дасться тільки витривалому мужу праці, як Митрополит Іларіон, маючи на це Боже й людське благословення. Ніхто з такою ясністю й глибиною не розкрив церковних недоліків, як це зробив Владика Іларіон.

V. Тепер зо всіх кінців чуються радісні голоси, а до того правило мовчання. І на Батьківщині зберуться самозакохані кар'єристи з своїми дріб'язковими й обмеженими заходами. Треба заздалегідь вирівняти шлях перед дійсним Кириархом, сприяючи оздоровленню й на чужині найдорожчої національної перлини—Української Православної Церкви.

Нехай Господь Милосердний допомагає в спасенному ділі!

† **Єпископ Сильвестер**, Лубенський та Миргородський в Австралії і Голова Представництва УВАН на Австралію.

МИ ХОЧЕМО БАЧИТИ В НАШІЙ ЦЕРКВІ ПОРЯДОК!

Лист до Братів Українських Аграрників на еміграції.

Об'єднання Українських Аграрників, що перебуває на еміграції й члени якого, волею сучасних подій, розкидані по цілому світі, невпинно стежать за подіями серед нашого українського суспільства та за життям і подіями, що відбуваються в нашій, Українській Православній Церкві.

Українська Православна Церква з давніх часів являється єдиною нашою опорою та нашою надією на майбутнє. Тому стан, який існує в нашій Церкві й праця, яка в ній провадиться, для нас, українських аграрників, що складають біля 80% всього населення України, не можуть бути байдужими. Ми не можемо поводитися на те, щоб члени наші попирали за рахунок нашої св. Право-

славної Церкви різні секти. Ми не можемо погодитися з тим, щоб через користи, які мають окремі особи, порушувалась єдність нашої нації. Ми бажаємо бачити серед наших аграрників цілковиту єдність, організованість і повну солідарність. Ми хочемо бачити в нашій Церкві порядок, строгу дисципліну та абсолютну субординацію. Тільки така Церква може бути сильною, й тільки така Церква може належно служити Богові й своєму Народові.

Досі, на жаль, цього не було. Різні невідповідальні особи, що знаходяться навіть серед нашого духовництва, стараються вносити в Церкву неспокій та робити різні заколоти. Стараються чернити наших кращих церковних ієрархів та руйнувати те, що досі спільними зусиллями було зроблено. Така праця не йде нам на користь, а тільки на шкоду. Вона допомагає лише нашим ворогам і руйнує нашу св. Православну Церкву.

Наші єпископи, що знаходяться за раз тут, на еміграції, разом із нами, не тільки що не поборюють цього непорядку в Церкві, а дуже часто самі порушують Священні Канони Церкви й тим самим роблять у ній ще більший непорядок. Якщо ж хтось з них виділиться своїми кращими властивостями, то зараз по відношенню до нього починають вживати давно відомих нам соціалістично-комуністичних методів, починають лукаво його чернити, називати москалем та роблять його мало не ворогом українського Народу.

Ці методи пониження вартісних осіб нам дуже добре відомі, й Об'єднання Українських Аграрників рішуче засуджує їх, та просить наших аграрників приступити до оздоровлення нашого церковного життя, а тих людей, що вносять у Церкву неспокій, оголошувати до загального відома.

Поруч із негативними явищами, що зустрічаються в нашому церковному житті, є явища й позитивні, де Єпископ для блага Церкви жертвує не тільки свою працю, але й усього себе. Серед цих останніх, на особливу нашу увагу заслуговує Його Високопреосвященство Митрополит Д-р Іларіон.

Ми, українські аграрники, схилиємо наші голови перед творчою пра-

цею Митрополита Д-ра Іларіона, що досі багато працював і продовжує працювати для блага нашого українського Народу. Творча праця нашого Великого Достойника червоною тасьмою проходить в історії відродження української Нації, що золотими рядками сяла, як тоді, коли Він був професором, ректором Українського Університету й міністром Української Народньої Республіки, так сяє й зараз, коли Він став очолювати в Канаді й Америці Українську Православну Митрополію. Це ж та особа, якій Симон Петлюра та весь Уряд передали свою владу, як Головноуповноваженому, покидаючи Україну в листопаді 1919-го року, цебто в найтяжчий час життя України. І Міністр Огієнко цілий рік достойно боронив Україну, і не дав перерватися українській державності.

І цілий рік був фактичним Президентом України в Україні.

Ми, українські аграрники, вітаємо Братів наших Аграрників у Канаді, що мають щастя мати в себе Його Високопреосвященство Д-ра Іларіона, й просимо наших Братів у Канаді оточити нашого Дорогого Владика повною любов'ю та найбільшим довір'ям і допомогати йому в його праці для користи Вашої, Дорогі Брати, та для користи очолюваної Владикою Української Православної Митрополії.

Ми віримо, що вже не далеко той час, коли наша многострадална Україна звільниться від наїздників-большевиків, і в відзначення дотеперішньої праці нашого заслуженого Владика, попросить Митрополита Д-ра Іларіона зайняти Митрополичий Престол у золотоверхому Києві.

Покищо під проводом Владика Д-ра Іларіона ставимо спільно всі до творчої праці, берімося за оздоровлення нашого церковного життя!

Хай же Всемиловичий Бог буде всім Вам і нам на поміч!
Мюнхен, 25 травня 1951 р.

За Головну Управу Об'єднання Укр. Аграрників

Голова Дип. інж. Д. Волковський,
Заступник Голови й Член Управи

Проф. Л. Бойко,
Генеральний Секретар
інж. Е. Назаренко.

ТРЕТЄ ХРАМОВЕ СВЯТО В КУРОКАХ.

На другий день Зелених Свят, день Святого Духа, відбулося Храмове Свято в Куроках, Саскачеван. На Свято прибув із Вінніпегу Митрополит Іларіон у супроводі о. Протопресвітера Григорія Метюка. Потяг, на жаль, спізнився, тому зібрані на Свято парафіяни та велике число прибулих з близьких і далеких околиць гості були стурбовані можливістю якихось перешкод. Але скоро смуток змінився на радість. Діти, молодь, представник громади п. С. Яйчук та настоятель парафії о. О. Хом'як щиро вітали свого Архипастиря з прибуттям, сердечно дякували за відвідини та просили молитов і поучень.

Митрополит Іларіон за Службою Божою, яку відправив у сослуженні о. о. Г. Метюка й О. Хом'яка, щиро молився за парафіян, за всіх зібраних на молитву та за весь український народ. Гарно співав хор, уже на збудованих в Церкві хорах, під орудою п. Давидюка. Величне Митрополічне Богослуження творило атмосферу глибокого молитовного настрою та духової насолоди.

Наші часи вимагають поглиблення релігійно-національної свідомості серед українського суспільства, щоб воно могло належно виконати свій обов'язок перед Богом, Церквою та народом. Тому Митрополит Іларіон гаряче закликав вірних до праці на ниві Божій і народній, вказуючи на головну християнську чесноту, надію, яка повинна супроводити нас у наших щоденних турботах для добра вічного й сучасного.

Обходженням довкола Церкви й виголошенням многоліття було закінчене молитовне торжество. По трудах молитовних розпочалось прийняття, що його приготувало місцеве Сестрицтво. Три рази засідали до столів гості, бо зала Народного Дому не така велика, а гостей Сестрицтво мало понад 300. Сестрицтво на чолі з п. Бобрик вив'язалось якнайкраще, і йому належить за це щира подяка.

З огляду на пізній час не відбулися цього дня відповідні сходи, але продовжилось церковне торжество охрещенням 5-ти дітей, серед яких двоє було "старших", — 17 і 18 літ.

Св. Тайни Хрещення і Миропомазання, на просьбу батьків, уділив Митрополит Іларіон в асисті о. о. Г. Метюка й О. Хом'яка.

На другий день нашого перебування в Куроках відбулася знову врочиста Служба Божа Архипастирським чином. Митрополит Іларіон повчав вірних про потребу плекання духа, ілюструючи прикладами зо Святого Письма та нашої історії його життєтворчі дії у нашому житті.

По Службі Божій — знову побільшення громади одним членом. На цей раз св. Тайну Хрещення й Миропомазання прийняла доня Всч. о. О. Хом'яка. Св. Тайни доконав також Митрополит Іларіон в асисті о. Г. Метюка. Родине торжество священичої сім'ї стало торжеством цілої Громади Куроки. На заклик о. О. Хом'яка з приводу цієї урочистості зібрано на Видавничий Фонд при Митрополії 30.25 доларів.

Прийняття закінчилось спільними нарадами, підчас яких промовляли: Митрополит Іларіон, о. о. Г. Метюк і О. Хом'як, п. А. Панасюк та інші. Митрополит Іларіон закликав до єдності й любови у праці для добра громади під ближчим проводом свого настоятеля о. О. Хом'яка, який з посвятою працює для хвали Божої й добра своїх парафіян, за що отримав високу нагороду від Митрополита — золотий наперсний хрест.

За прикладом минулих літ, навчання Митрополита Іларіона продовжилось ще кілька днів по домах вірних, розкиданих на великому просторі парафії. Митрополита супроводили о. о. Метюк і Хом'як. Вірні щиро вітали й приймали в своїх домах Високого Гостя, складаючи сердечну подяку за відвідини.

Громада Куроки за кілька літ стала цілком на власні ноги, побудувавши Церкву та отримавши сталого Священика. Тепер не потребує вона чекати черги, коли то завітає до неї Священик на Службу Божу. Має його завжди до релігійних послуг. А крім того, діти вчаться рідної мови й віри, а молодь під проводом свого Священика провадить культурно-освітню працю. Одним словом, громада живе повним релігійно-національним організованим життям. За це треба дякувати Господеві та Митрополитові Іларіонові, що подбав про належ-

ну опіку над Громадою; дяка й всім тим щирим і жертвним парафіяном, братам і сестрам, що своєю працею й своїми жертвами приготували до того належний ґрунт та надали не жалюють своєї праці й своїх матеріальних жертв для якнайкращого розвитку своєї громади, яка запевняє молодому поколінню належне приготування для збереження своєї рідної віри, мови, пісні й культури.

Українська Православна Громада в Куроках є одною з тих українських православних громад, які стверджують міцну волю українського народу жити вільним і незалежним релігійно-національним життям свого народу. Юрисдикція Митрополита Іларіона запевнює цю єдність з славним минулим і великою будучністю нашої Церкви на рідних українських землях, а тим самим допомагає нам і поза межами Батьківщини зберігати два найбільші наші скарби, — віру й мову.

Ми щиро бажаємо парафії Куроки дальшого розросту його релігійно-національного життя.

О. Григорій Метюк.

ДАВНЯ ПАМ'ЯТКА РОДУ СКОРОПАДСЬКИХ.

У Канаді, в бібліотеці Митрополита Іларіона переховується цінна стародрукована книжка: "Молитва Отче наш" 1709 року, яку написав Архiepіскоп Чернігівський Іоан Максимович. Книжка маленького розміру, в 16°, має 166 листків.

Книжка присвячена новому гетьманові Івану Скоропадському (1708 — 1722). На звороті вихідного листка герб Івана Скоропадського, на листі наступному оцей вірш на честь Скоропадського:

От Бога данний Гетман
три стріли імієт,
Іоан Скоропадській
дом свой печатлієт.
Совокупленна сила
лявром украшенна,
в честі і славі везді
єст преумноженна.
В началі Рейментарства
славна сотворенна,
Царю Петру вся сила
Шведска покоренна.
Сшедшіє с Небес стріли
всі обще взирайте,

О Іоанні к Богу
молби простирайте.
Да подасть ему Господь
много літа рцїте,
Іоан Скоропадській
віват, умножіте!

А далі на 9 сторінках передмова-посвята книжки гетьману Івану Скоропадському, як "нашому милостивому Патрону и великому Благодітелю".

Іван Максимович (1651 — 1715), великий учений свого часу, 1697-го року став Архiepіскопом Чернігівським, а з 1711-го Митрополитом Тобольським. Був церковним поетом свого часу.

СПІВЧУТТЯ

Журнал "Вісник Української Греко-Католицької Церкви в Західній Європі" ч. 2(61) за жовтень 1950 р. на ст. 20 подає:

"Деякі українські православні кола в Канаді обіцяють, що колись і ми матимемо свого власного українського Патріярха. Але якщо таке справді колись буде, можемо вже тепер заздалегідь висловити цьому бідоласі мученикові наше сердечне співчуття в його важкій і невдячній діяльності. На превеликий жаль, бажаючи залишатися вірними давній козацькій традиції, ми не вміємо взагалі шанувати своїх провідників, серед них так само і церковних. Щоб не бути голословним, ось приклад.

Був у нас учений, професор і доктор Іван Огієнко, що мав загальне визнання й пошану, а відколи зробився Митрополитом Іларіоном, став він "притчею во язицїх", бо кожний, навіть неук, має тепер право брати його на глум"...

Яка гірка й жорстока правда!... Українська Церкво, куди ти йдеш?...

ПРАВОСЛАВНА УКРАЇНЬСЬКА МИТРОПОЛІЯ В КАНАДІ Й АМЕРИЦІ.

Слово Істини — основа церковної праці й на неї Митрополит Іларіон звертає якнайбільшу увагу. Звернуло на це увагу й наше громадянство, і Митрополитальний Собор у Вінніпегу завжди повний, а Митрополіча наука шириться з Собору й на довкілля.

З червня М. І. виголосив змістовне слово: **Значення Вселенських Соборів** за таким змістом: 1. Церковна пам'ять про Вс. Соб. (три

рази до року). 2. Невпорядкованість початкової Християнської Церкви. 3. Перші помісні Собори. 4. Вселенські Собори. 5. Фальшиві Собори. 6. Пошана Вс. Соборів. 7. Розпад єдиної Церкви. 8. Українська Церква завжди шанувала постанови Вс. Соборів.

На перший день Зелених Свят, 17 червня М. І. виголосив у переповненому Соборі Слово: **Плекаймо духа свого!** Зміст Слова: 1. Плекання тіла й духа. 2. Плекання духа в родині, 3. в школі, 4. в позашкільній освіті, 5. в житті. 6. Плекаймо свій розум. 7. Підносьмо духа один одному. Це ж Слово повторено було 18 червня в Громаді Куроки.

У цій же Громаді Куроки М. І. на прийнятті 18 червня виголосив сильне й патріотично-церковне Слово: **Бережімо свої національні традиції!** А саме: 1. Вага національних традицій. 2. Бережімо свою батьківську Православну Віру. 3. Бережімо свою українську мову. 4. Бережімо свій старий церковний стиль. 6. Бережімо свого українського трираменного Хреста з скісним підніжком. 6. Бережімо свої українські звичаї. 7. Зрада традицій губить народ.

У неділю 1 липня М. І. виголосив змістовне історично-церковне Слово на тему: **"Шануймо могили своїх великих провідників!"** А саме: 1. Ми мало шануємо могили своїх великих людей. 2. Могили українських князів дохристиянського часу й часу християнського. 3. Українські некрополі: Київ, Холм, Галич, Володимир-Волинський. 4. Могили українських гетьманів. 5. Могили українських князівен і гетьманів на чужині. 6. Понижені православні могили. 7. Могили заслужених людей. 8. Значення культу могил. Слово було ілюстроване прикладами з нашої історії.

Загальна Панахида. На перший день Зелених Свят, 17 червня М. Іларіон відслужив на цвинтарі Загальну Панахиду за всіх, що життя своє поклали за Україну.

Панахида по Ол. Кошицю. Першого дня Зелених Свят, 17 червня, М. Іларіон відправив Панахиду по бл. п. Ол. Кошицеві.

Український "ТегДей", який відбувся в суботу, 23 червня, приніс \$3.646.00. Головою збіркового Комітету була п-ні М. Кушнірик, представниця Митрополитального Собору в Жіночій секції КУК. В збірковій акції було заангажовано багато членкинь Собору.

У неділю, 24-го червня, о год. 2.30 популді на цвинтарі Елмвуд відбулось посвячення пам'ятника-хреста на могилі бл. п. Михайла Коржика, який поставлено старанням і коштом вдови по покійному п-ні Анни Коржик. Чину посвячення, з благословення Митрополита Іларіона, доконав протопресвітер Собору о. Г. Метюк. Голова Управи Собору п. Н. Кушнірик від імені Управи й Гро-

мади поклав на могилу гарного вінка. Багато Соборян взяло участь в урочистості посвячення й молитвах за спокій душі незабутнього Михайла Коржика, який записом своїх двох домів на купно дзвона і добудову Собору золотими буквами вписав своє ім'я в історію українського православного Собору Св. Покрови в Вінніпегу. Тепер радіє дух його, коли добудова Св. Собору розпочалась, а дзвін кличе всіх до молитви за кращу долю Соборян та всього українського народу...

У вівторок, 3 липня, відбулось **закінчення Шкільного Року** в Рідній Школі при Соборі. До Рідної Школи на початку 1950/1951 шкільного року вписалось 33 дітей. Переважаюча більшість дітей акуратно відвідувала школу та виказалась дуже добрими успіхами в науці, тому отримала свідоцтва з переходом до наступних клас. По закінченні офіційної частини старанням Шкільного Комітету за допомогою батьків шкільних дітей відбулось чайне прийняття. Третя точка була розривкова. Діти співали, відіграли комедію та сценічну картину. Глибоке признання належиться батькам, які дбають про навчання дітей в Рідній Школі своєї рідної мови, пісні й культури. Добре відпочивайте, дорогі діти, та вертайтесь знову до Рідної Школи, яка радісно буде вітати Вас та надалі буде Вам допомагати вирости на добрих синів і доньок українського народу та добрих громадян Канади.

"Трираменний Хрест з скісним підніжком — національний Хрест України", — так називається нова історично-археологічна студія Митрополита Іларіона, що вже друкується і незабаром появиться в світ.

"Українська літературна мова". Том I: Граматичні основи літературної мови, — так зветься нова праця Митрополита Іларіона, яку видало Видавництво "The Gospel Press" у Саскатуні. Це підручний довідник для кожного, хто хоче навчитися української літературної мови. — Книжка ця складається з XII розділів, а саме: I. Фонетика, II. Морфологія, III. Праволіс чужих слів. IV. Власні ймення, V. Діління слова з рядка до рядка, VI. Де писати велику букву, VII. Правила вживання розділових знаків, VIII. Головні відміни літературної мови від мови західноукраїнської, IX. Сучасна українська літературна мова (практична складня), X. Як писати для широких мас, XI. Ознаки доброї літературної мови, XII. Показчик і докладний зміст книжки. — Книжка видана на доброму книжковому папері, має 347 сторінок. Ціна книжки з пересилкою: в гарній оправі полотняній \$4, а в оправі паперовій \$3. Замовляти книжку по адресі: "The Gospel Press", 527 — 20 St., West, Saskatoon, Sask.

Матеріали для біографії проф. Є. Ф. Карського свого часу знайшов М. Іларіон (тоді проф. І. Огієнко) в одному з архівів Варшави. Шукаємо між білорусами видавця на ці цінні й незнані матеріали, щоб звеличити цю го славного білоруського вченого.

Передплата на "Слово Істини" позостається та сама: \$2.50 на рік, хоч підвищилася ціна на папір, а поштова оплата подвоїлася. Видавничий рік наш кінчається в жовтні з числом 48, а новий рік починається числом 49 в листопаді.

Передплату за "Слово Істини й інші видання "Нашої Культури" можна прислати й готівкою в копертах.

Збірка на "Видавничий Фонд" на хрестинах у о. О. Хом'яка. По \$5.00: О. Хом'як, по \$3.00: А. Савчук; по \$2.00: С. Яйчук; по \$1.50: І. Слюсарчук; по \$1.00: о. Г. Метюк, Ю. Джус, Дм. Савчук, Є. Даркович, П. Байбула, О. Накрейко, С. Продун, І. Бобрик, Д. Березюк, М. Сова, П. Тисячний, Г. Галещук, Г. Сова; по 50 центів: В. Базелінський, А. Семенюк, Д. Панасюк, Д. Давидюк, В. Козак, А. Давидюк, Ф. Іщук, С. Щербатюк, В. Сохан; по 25 центів: М. Сохан. Разом \$30.25. Усім сердечна подяка!

На Видавничий Фонд зложили: Іл. і Гр. 31. 75 дол. Сердечна їм подяка!

ПОМОЖІТЬ НАМ ДОБУДУВАТИ НАШУ СВЯТИНЮ!

Звертаємося з гарячим проханням до всього українського громадянства допомогти нам докінчити розпочату будову Українського Православного Собору Св. Покрови в Вінніпегу. Усяка Ваша пожертва буде прийнята з глибокою подякою!

На добудову зложили готівкою:

По \$1000.00: Сестрицтво Собору Св. Покрови.

По \$100.00: Народний Дім у Вінніпегу.

По \$75.00: Адв. Всеволод Свистун.

По \$25.00: п-ні К. Бойко, п-ні А. Микарчук, п-ство І і А. Щербанюк.

По \$20.00: п-ні Е. Міхоцька, п. В. Коцюба.

По \$15.00: п. М. Коваль.

По \$10.00: п. П. Коник, п. М. Огіренко, п. Т. Полетило, п. С. Сивак, п. П. Водз, п. Ф. Атаманюк, "Кенада Пейнт Ко".

По \$5.00: "Новий Шлях", п. М. Кукурудза, п. Васильків, п. А. Захарійчук.

По \$4.00: Івась Хома, Гануся Лучицька (чотирилітні).

По \$3.00: Збірка п. Костецького.

По \$2.00: п. Даньчак, п-ні Квел.

По \$1.00: п. Ганець.

А всього разом за місяць \$1423.00.

А від початку нової збірки, від 25 серпня 1950 р. зібрано \$16195.73.

Поправка: У "Слові Істини" за червень подано: Луговий, а повинно бути: Павло Лакотий.

Заряд в імені всього Митрополитального Собору складає жертводавцям найсердечнішу подяку.

Заряд Собору Св. Покрови в Вінніпегу.

Мурування верхнього поверху Митрополитального Собору розпочалося 13 червня 1951 року, і йде нормально. На соборне подвір'я звезена вся потрібна цегла й залізо. Працює 8 — 14 фахових робітників.

Залізо стягнули на поверх самі соборяни. Працювало 2 липня 25 соборян. Соборне сестрицтво готувало перекуску цим своїм працівникам. Усім найсердечніша подяка!

Великий дарунок. Сестрицтво Митрополитального Собору, на чолі з Достойною Пані Роган, всіма об'єднаними силами енергійно працює на добудову своєї найбільшої Святині, свого Собору, і знову збирало на цю святу ціль тисячу долярів. Сердечна їм подяка!

НОВІ КНИЖКИ.

Просимо Видавництва прислати нам свої видання на рецензію.

М. Подворняк: На шляху життя. Збірка християнських віршів і оповідань. Вінніпег, 1951, ст. 127.

Іларіон: Українська літературна мова. Том I: Граматичні основи літературної мови. Саскатун, 1951 р., 347 ст. Видання "The Gospel Press".

Митрополит Іларіон: Українсько-російський словник початку XVII-го віку. Із історії культурних впливів України на Московію. Вінніпег, 1951, ст. 38. Видання УВАН.

Місячник "Советська Книга" подає про вихід таких праць:

Б. А. Рыбаков: Древности Чернигова. Матеріали и исследования по археологии СССР. 1949 р.

Н. Я. Бичурин: Собрание сведений о народах, обитавших в Средней Азии в древние времена. Вид. АН СССР, 1950 р. 382 ст.

В. В. Мавродин: Начало мореходства на Руси, 1950 р. 152 ст.